

Олег КЕКОШ

кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри соціальної педагогіки та корекційної освіти
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

СОЦІАЛЬНО-ПРОСВІТНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ АНДРЕЯ ШЕПТИЦЬКОГО В АКАДЕМІЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ ТА МОЛОДІЖНИХ ТОВАРИСТВАХ

Насамперед відзначимо, що митрополит А. Шептицький визнавав здобуття освіти загальнонаціональним прагненням. Українці добре усвідомлювали велику потребу знання, бо саме знання і освіта дають можливість займати посади, щоб обороняти права свого народу, щоб гідно його представляти у великій сім'ї світових народів, щоб мати можливість керувати на своїй землі, а не працювати на чужих панів. Розуміючи важливість підготовки фахових кадрів, митрополит дбав про розвиток фахової, ремісничої, сільськогосподарської та технічної освіти, що мало принести великі плоди для неосвіченого українського народу та сприяти його розвитку.

Особливо турботливе ставлення митрополит А. Шептицький проявляв до студентів. Він усіляко намагався підтримувати студентську молодь, зокрема найбільш здібних та потребуючих. Чимало студентів отримували від митрополита стипендії для навчання за кордоном. Часто він посилав молодих священиків на студії до Риму та Відня. Був щедрим благодійником молодіжних студентських організацій та заохочував молодь до згуртування на основі християнського світогляду. Андрей Шептицький з усіх сил змагався за культурно-освітній розвиток народу, створюючи чимало шкіл, дитячих садків, благодійних установ та освітніх організацій. Як уже зазначалося, саме з його ініціативи були засновані такі впливові установи, як Богословська Академія та приєднаний до неї Науковий інститут, «Академічний дім» у Львові. Тут формувалися висококваліфіковане духовенство та інтелігенція.

Основним завданням академічного душпастирства було задовольняти духовні потреби студентів, допомагати їм зберегти чистоту віри та моралі, утвердити їх у християнському світогляді, підтримувати у прагненні здобути освіту, фахову підготовку.

Зауважимо, що о. М. Конрад був першим капеланом студентів Львова і одночасно засновником Товариства Українських Студентів Католиків «Обнова» (далі ТУСК «Обнова»), створеного у рамках Генерального Інституту Католицької Акції [1]. Від часу заснування ТУСК мало два основні напрями діяльності. Передовсім – це місійна робота з молоддю загалом, а також поглиблення самоосвіти. Гаслом товариства, згідно з напрямом Католицької Акції, було «обновити все у Христі». «Обнова», як організація передової частини молоді-студентства, мала творити еліту суспільства, її керівну силу», – зазначав М. Грушкевич [2].

ТУСК було одним із найдіяльніших товариств у Католицькій Акції, незважаючи на те, що до нього належали всього кілька десятків студентів із майже двотисячного студенства Львова. Слід також згадати, що заснування ТУСК «Обнова» 1930 р. спонукало до утворення нових рухів української католицької молоді. Важливу роль «Обнова» відіграла під час з'їзду «Українська молодь Христові» (1933). Після цього у багатьох країнах світу почали утворюватися різні організації української християнської молоді. Відразу після свята організувалося Товариство Католицької Акції Української Молоді, що в 1937 р. перетворилося на Католицьку Асоціацію Української Молоді «Орли» [3].

Митрополит турбувався про сиріт, розуміючи, що діти, які не мали родинного «проводу» і легко підпадали під зовнішні, часто деструктивні, впливи, могли бути втраченими для церкви і нації. При жіночих монастирях створювалися сиротинці, для забезпечення їх повноцінної роботи залучались значні кошти, що надходили від церкви та української діаспори; для поліпшення матеріального становища сиротинців було створено «Крайовий фонд захисту сиріт імені митрополита Андрея Шептицького» під керівництвом владики.

Митрополит А. Шептицький підтримував українських студентів і ставав на їхній захист, намагався хоч трохи полегшити умови їхнього життя. Він протестував проти переслідувань українських студентів Львівського університету. Чітко стоячи на християнсько-моральних засадах, закликав законними засадами здобувати для нашого народу щораз більшу освіту, культуру, добробут і права. Як відзначає А. Москалюк, митрополит сам був активним діячем і займав провідне місце у розвитку й підтримці освіти і культури. Українські студенти були організовані у різні товариства, засновані на засадах взаємної допомоги [4].

Студентська Громада як самопомогове товариство студентів університету задекларувала мету надавати матеріальну допомогу своїм членам, яких на той час нараховувалося майже сімсот. Більшість членів товариства були бідними, практично не мали допомоги від батьків, а тому були змушені працювати, заробляючи лекціями або іншими заняттями, а отже, витрачали час, потрібний на навчання [5]. Студенти та управа товариства розуміли, наскільки важливим є навчання, тому зверталися до митрополита за фінансовою допомогою, щоб хоч трохи полегшити життя своїм членам.

Митрополит Андрей сприяв розвитку молодіжного спорту, був переконаний, що участь у змаганнях загартовує не лише тіло, але й душу. Молодь, організована у спортивні товариства, не перебуває під впливом вулиці і є цілеспрямованою у житті, перебуває під пильним поглядом своїх наставників.

Значну підтримку А. Шептицький надавав фізкультурно-патріотичному Товариству «Сокіл». Союз Сокільства опікувався українською молоддю на еміграції. Він виховував у студентах, які навчалися у вищих школах за кордоном, почуття здорового націоналізму й любові до Батьківщини, будуючи їх на моральній та фізичній силах [6]. Крім матеріальної допомоги, члени товариства «Сокіл» просили в митрополита його молитов і архиєрейського благословення [7].

Винятково опікувався митрополит розвитком української скаутської організації «Пласт», яка своїм головним завданням вважала «службу Богові та Батьківщині, виховання у своїх членів християнських чеснот» [8]. Таке особливе

ставлення до «Пласту» можна пояснити тим, що ця організація основною метою ставила головні просвітницькі ідеї митрополита. Від початку створення «Пласт» займався вихованням тільки юнацтва (12 – 18 років), а вже у 1923 р. засновується Улад Українських Старших Пластунів (18 – 25 років), що перетворило «Пласт» з виховної організації на світоглядну спільноту. Більшість старших пластунів були студентами, які колись виховувалися у «Пласті», а згодом самі стали вихователями молодого покоління. Пластовий Улад дав життя новому періодичному виданню – «Молоде Життя». Кількість пластунів зростала, і їхня діяльність набувала нових форм. Це викликало незадоволення польської влади, і у вересні 1930 р. пластову діяльність було заборонено [9].

Такий розвиток подій змушував шукати інших шляхів для продовження роботи. Через важкі обставини в Україні пластові відділи були створені в Празі, Ржевницях, Берні, Братиславі, Відні, Загребі, Граці, Парижі та Данцінгу. «Пласт» на еміграції вів активне життя, налагоджував контакти з українськими пластунами Канади і Закарпаття, проводив табори для молоді, гуртував її навколо Христа, української ідеї, розвивав почуття любові і краси рідної природи. Митрополит підтримував «Пласт» фінансово [10], дбаючи одночасно про духовний розвиток молоді. Він закликав поглиблювати релігійно-патріотичне виховання під час відпочинку в таборах, залучаючи до них головно найбільш бідніших. Дбав, щоб молодь могла читати журнали і книжки. Табори проводилися на вакаціях, коли студенти мали час, щоб з'їхатися разом та почувитися єдиною нацією [11].

Спортивне товариство «Степ» у Львові вело активну діяльність, підносячи спортивний дух серед української молоді, залучаючи все більшу кількість членів. Зрозуміло, що із зростанням кількості членів товариства, зростали і його матеріальні потреби [12]. Митрополит Андрей допомагав товариству «Степ», дбаючи, щоб воно не зупинило діяльності і розвивалося.

Особливу увагу митрополит Андрей приділяв студентському Товариству «Січ» у Відні. Він виділяв кошти на його утримання, щоб дати змогу українському студентству гуртуватися та плекати національні традиції, ширити пропаганду української справи.

Підсумовуючи, можна ствердити, що всупереч складним політичним умовам кінця XIX – поч. XX ст., у Галичині значно поживляється культурно-просвітня діяльність українських громадських і церковних організацій. Висунувши гасло духовного оновлення, Церква розгортає широкомасштабну освітньо-виховну, громадсько-культурну й соціальну працю.

Митрополит А. Шептицький надавав широку підтримку українським студентам, що навчалися у вищих навчальних закладах Східної Галичини та закордоном, активно виступав і докладав значних зусиль для організації українських вищих навчальних закладів (Український таємний університет, Богословська Академія). Матеріальна та моральна допомога надавалася тим молодіжним об'єднанням і товариствам, діяльність яких визначалася засадами християнської моралі і національними вартостями. Крім того, А. Шептицький разом зі своїми однодумцями виступав ініціатором і натхненником утворення молодіжних християнських об'єднань. Охоплюючи широкі верстви населення краю як у соціальному, так і віковому розрізі, товариства ставили за мету морально-релігійний вишкіл, піднесення рівня освіченості, вихованості й громадянської зрілості не лише своїх членів, але й усієї громадськості та розгортання широкої харитативної діяльності. Ця діяльність митрополита А. Шептицького яскраво відбивала його педагогічні погляди щодо завдань, потреб та напрямів освіти і виховання дітей і молоді.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Грушкевич М. Обнова. *Українська Молодь Христові: пропам'ятна книга : документ. зб. 1933 – 1988.* Парма : Видання Української Католицької Епархії св. св. св. Йосафата, 1991. С. 232.
2. Виховання молодого покоління на принципах християнської моралі в процесі духовного відродження України. *Наукові записки.* Т. 3. Острог, 2000. С. 269–272.
3. Кисілевська-Ткач О. Митрополит Андрей Шептицький та українська молодь. Слуга Божий Митрополит Андрей Шептицький. Збірник популярно-

- наукових доповідей і статей та іншого архівного матеріалу, скомплектований з нагоди відзначення 45-ої і 50-ої річниць смерти митрополита Андрея Шептицького. Філадельфія : Друкарня в-ва «Америки», 1994. С. 200.
4. Москалюк М. Андрей Шептицький і Український Католицький Союз. Спадщина митрополита Андрея Шептицького в національному й духовному відродженні України / [ред. В. Кононенко]. Івано-Франківськ : «Плай», 2000. С. 87.
 5. Савчук Б. Митрополит Шептицький і «Пласт». Спадщина митрополита Андрея Шептицького в національному й духовному відродженні України / [ред. В. Кононенко]. Івано-Франківськ : «Плай», 2000. С. 108.
 6. Лист Товариства Студентської Громади до митрополита Андрея, Львів, 1927. ЦДІАУ, м. Львів, ф. 358, оп. 1, спр. 148, арк. 6-7.
 7. Лист Союзу Українського Сокольства за кордоном до митрополита Андрея, Подєбради, 19 липня 1932 . ЦДІАУ, м. Львів, ф. 358, оп. 1, спр. 151, арк.2
 8. Лист Товариства «Сокіл» у Бібрці до митрополита Андрея, Бібрка, 25 серпня 1936. ЦДІАУ, м. Львів, ф. 358, оп. 1, спр. 124, арк. 5
 9. Енциклопедія Українознавства в двох томах. Т. І. Львів : Наукове Товариство імені Т. Шевченка у Львові, Видавництво «Молоде Життя», 1993. С. 281.
 10. Лист III Куреня Уладу Українських Старших Пластунів до митрополита Андрея, Львів, 29 червня 1929. ЦДІАУ, м. Львів, ф. 358, оп. 1, спр. 135, арк. 2
 11. Лист від Українського Спортивного Товариства «Степ» у Львові до митрополита Андрея, Львів, 1932 // ЦДІАУ, м. Львів, ф. 358, оп. 1, спр. 124, арк. 15.
 12. Лист Українського Академічного Товариства «Січ» у Відні до митрополита Андрея, Відень, 31 липня 1930 // ЦДІАУ, м. Львів, ф. 358, оп. 1, спр. 152, арк. 87.